ZER

BIZKAITARRAI
BIZKAIERAZ
10n. ZENBAKIA

MAIATZA
—1978—

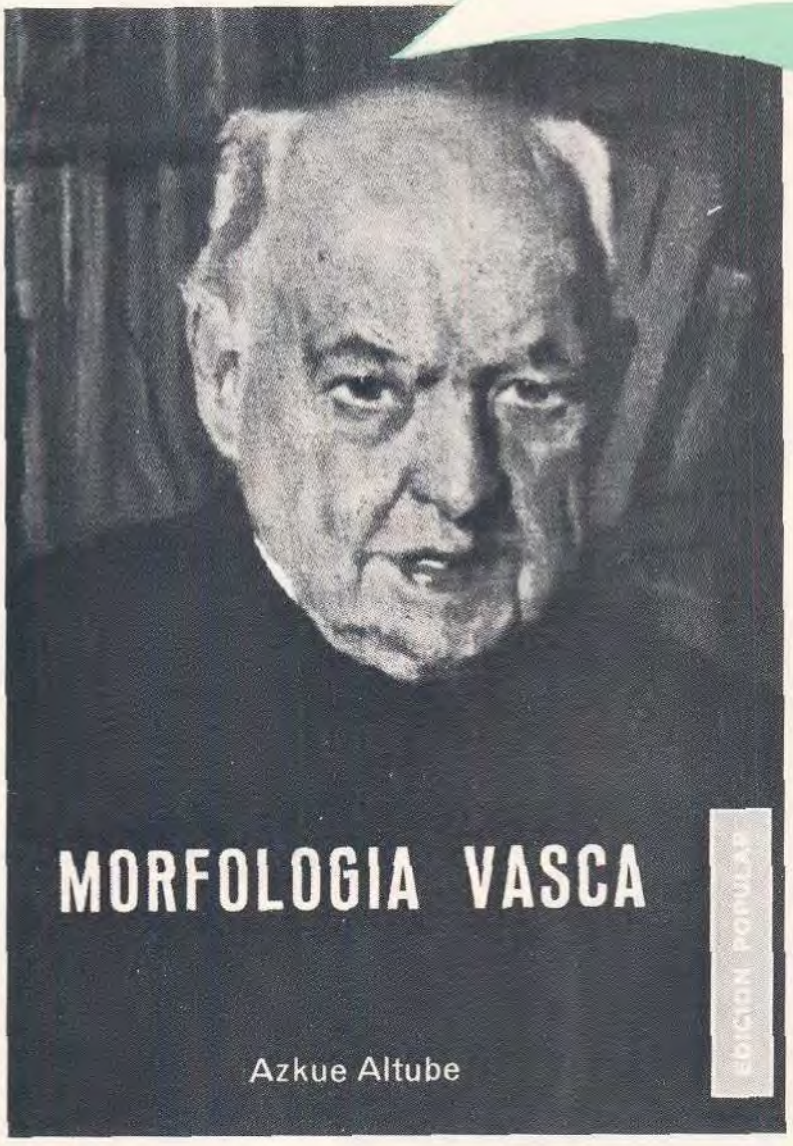

AZKUE:

- Lenengo euskaltzainburua.
- Eliztigillea.
- Iztegigillea.
- Jakintza - billatzaillea.
- Ereslaria.
- Antzerkigillea.
- Edeslaria.
- Eleberrigillea.
- Izparlaria.

Olako eginbearrak artzera, oitu zaite.
Urte bi igaro baiño len, lau laguntza barri.

BIZKAI'KO
AURREZKI KUTXA

Geroa, berton daukagu.

Gauzetarako ikuspegi barria, artu-emonak izateko era barria eta geroak gaur eskatzen dauan laguntza-moltzo osotuagoa eskintzea aitatzen dogunean, geuk daukaguzan aurrerapen gurariai egitezko erantzuna emoteko baietza agertzen gagoz.
Esaterako, dana gertu daukagu eperako dirua ezarteko libretak izan daitezan.
Laguntza barria da ori eta laster emongo doguzan laguntza askoren artean, lenengoa.
Gure laguntzak zabaltze ta aldatze au, Bizkai'ko Aurrezki-Kutxak guztiontzat etorkizun ederrago bat egitea gura dauala adiazoteko bidea izango da.
Etorkizuna, geroa, gaur asi bear dogu.
Biar emen izango da.

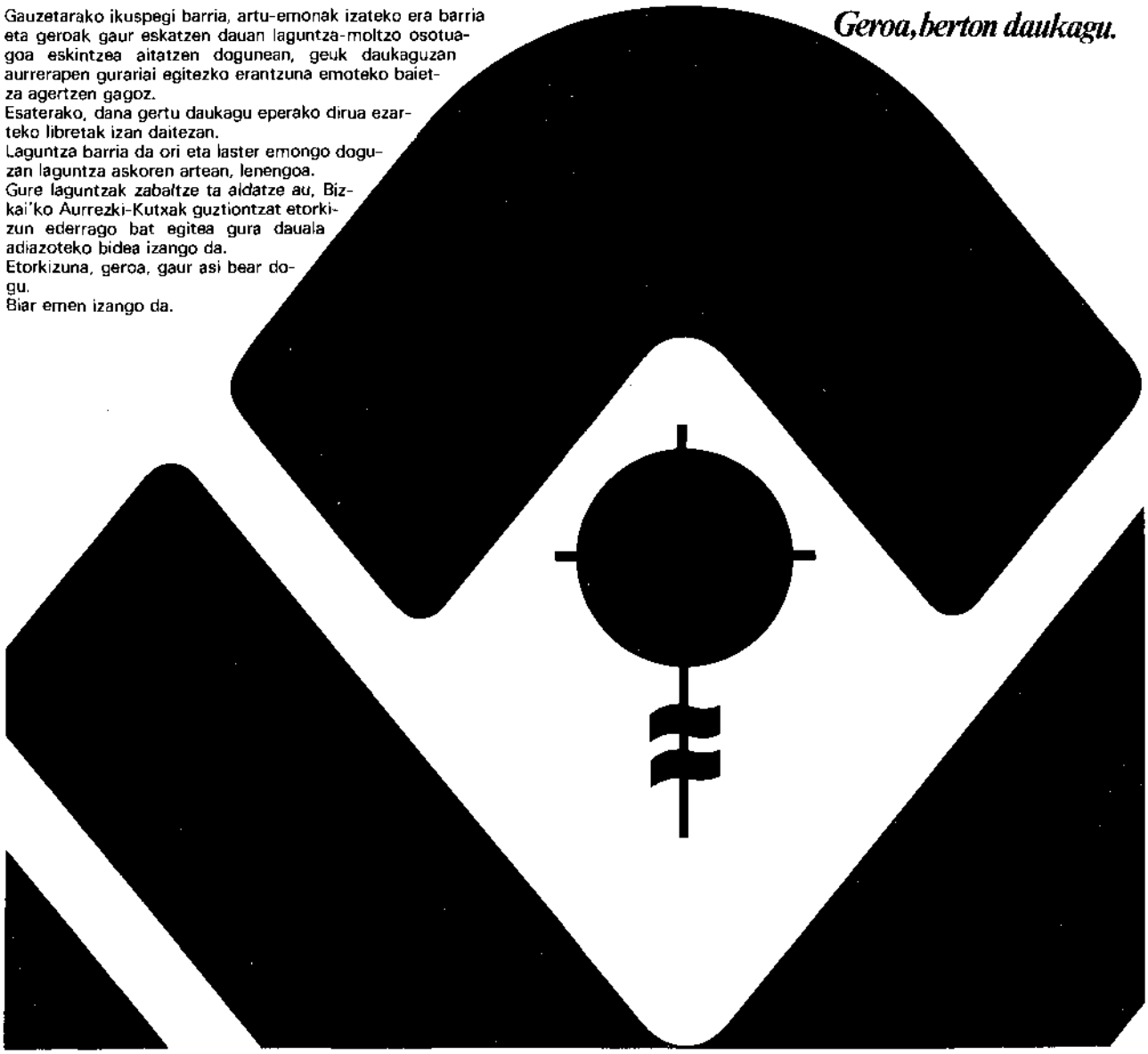

ZER

EUSKALTZAINDIA

ZER DAN.—Zenbaki onetan Onaindia'tar Santi Aitak Azkue'ri buruz idaz-lan sakon bat agertzen dau. Lekeitio'n gizon aundi oneri omenaldia egin jako. Iraillean Euskaltzaindiak euskera batuaren amar urteak dirala ta gai oneri buruz azterpena egingo dau. Orra or iru zio Euskaltzaindiari buruz zerbait esateko.

Euskerea bideratzeko ta indartzeko dan, euskal jakitunen tadea edo alkartea da Euskaltzaindia.

Ez da politikan alderdi bateko diranena, ez da erlejiñoz eritxi bardiñekoena, ez da euskereari buruz batera dagozenena; jakitunena eta euskera-arloan jakitun diranena da.

KONDAIRA.—Aurten 60 urte beteten dira Oiñati'n Alkarte au sortu zala, Azkue Aundia tarteko eta buru zala sortu be.

Gero lenengo urteetan indarra artuez jarraitu eban, bazkide geiago artu zituan eta lan ederrak egin ebazan.

Guda-inguruan, eta ostean batez be, larri-une ikaragarria izan eban, España'tarren joko zapaltzaille ta maltzurra zala ta, baiña naikoa arin bideratu eta barriro indartu zan.

Orain amar urte asi eta gaur arte baste larriune bildurgarri baten dago, euskera batuaren arazoa dala ta, euskaltzain asko batzarretara be joaten ez dirala.

Oraintsu Madril'dik onartu dabe eta «Real Academia» izena artu-azo dautsoe, naizta «real» ori izenerako egokia izan ez : Ez Egoaldean eta gitxiago Iparraldean.

ELBURUAK.—Eta zertarako da jakitun-talde ori? Zeintzuk bere elburuak?

Elburu orokor bat: Euskerea. Euskerearen barruan, beste «academia» baten antzera, «garbitu, egokitu, argitu» izan leiteke bere egitekoa.

Eta apur bat berezituaz, euskera bizia indartu, bere itzak, itz-osotzea, joskerea, idazkerea, abotsak... egokitu edo zeintzuk diran egokienak esan. Sartzen diran esakun, joskera ta itz-osotze egokiezak zuzendu. Euskera batua sortu ta azi daiten bide egokiak artu.

GAURKO EGITEAK.—Orrez gaiñera, ba dagoz beste egite batzuk gaur Euskaltzaindiak egiten dituanak, baiña ez bereak diralako, beste iñork egiten ez ditualako edo gitxi egiten ditualako baiño.

Esaterako, abedetze-ekiñaldiak (Alfabetatze-kanpainak) egitea edo irakasle-agiriak emotea, edo sariketak eratzea... Olako ekiñaldiak ez dira Euskaltzaindiarenak, ikaste-etxe-enak eta euskal-erakunde berezienak baiño, eta Euskaltzaindiak orreik iztera eta beste batzui egin-azotera jokatu bear dau.

ZABALTASUNA.—Alkarte onetan sartzeko ez leiteke beste baldintzarik bear, euskerearen gaietan jakituna izatea baiño.

Euskaltzaindian politika-alderdi guztietakoak, euskalki guztietan lan egiten dabenak, erlejiño guztietakoak, bizibide guztietakoak... izan bear dabe sartzeko eskubidea. Baldintza bakarra, euskerearen gaietan jakitunenak izan daitezela.

Eta zelan aukeratu euskaltzaiñak? Demokraziz? Ez dot uste. Jakitunak eurak egin bearko dabe araudia eta araudi orren barruan, eurak aukeratu arlo onetan lan egiteko egokienak diranak. Eta autarkiz. Baiña autarkiz egiten dan dana ez da demorkrazia eta ez dauko zertan izan be.

AZTERPENA.—Gizonen egiteak edo ez dira zuzenak edo, onenean be, zuzenagoak izan leitekez.

Orregaitik, Euskaltzaindiak bere burua aztertzeko gai izan bear dau eta orain arte artu dituan bideak zuzenak ala okerrak diran ondo aztertu, orretarako beste batzun eritxiak be kontuan artuta. Itsutu barik.

Laster egingo ei dau euskera batuari buruz azterpena. Olakoa izango ete da? Ala «konponketak egiteko berandu» dala ta, iñori entzun barik bere bidean jarraituko ete dau. Orrelan izatekotan, gaur daukan larrialdia, aundiagoa ta larriagoa egingo jako. Iraillak esango dau.

TXALOGARRIA.—Euskaltzaindia euskaldunontzat txalogarria ta goragarria da, erakunde lez.

Bide zuzena aurkituaz eta jokera guztiak kontuan dituala, lortuko al ditu gaurko Euskaltzaindiak euskaldunen itzaltasuna ta maitetasuna.

ETORKIZUNA NUN?

ERRETENA

Gaztedia bizi-gurea, mardultasuna, gizentasuna... Gazte-aldia, baiezkortasuna, garra, gogo beroa, itxaropena eta abar... da.

Baiña dan orri erreten eta bidea emon bear jako igali onak emon dagizan, gizontasuna euki dagian.

GIZON-GAIAK

Gizontasuna, batez be, nortasunak, zuzentasunak, askatusunak, goi-sinisteak eta maitetasunak osotzen dabe.

Oraingo gure gazte askoren biotzetan nortasunaren ordez arrokeria sartu da; zuzentasunaren ordez norberekeria; askatasunaren ordez, askakeria; goi-sinismenaren ordez, sinisgabekeria eta maitatasunaren lekuan, gorrotoa ta amurrua.

*

BIDE OKERRA

Bide orretatik jarraituaz, ezin benetako gizontasunik lortu.

Parra-parra zuzentasun itza agoan dabela, besteen zapaltzaille izaten dira; askatasunaren izenean, ezelango esi barik, nai daben guztia egiten dabe; goi-sinismen barik euren erlijio ta moral guztia ukatu ta nai dituen gorpuzkeri guztieri atea zabalduten dautse.

* * *

ALKAR ABERE

Maitetasunik ezean, bata bestearentzat, abere biurtuten dira, latindarrak esaten eban lez «gizona gizonarentzat, otso».

Orrelan gure gazte askok benetako gizontasuna galdu dabe. Eta eurak dira gure etorkizuna.

Gazte batek oraintsu auxe idatzi dau, gaurko gazte askoren egoerea ta jokerea ikusiaz: «Au zer da, gaztedia ala saborreria?».

Ni, saborreria dala esaten ez naz ausartuko, oindiño bide txarretik doazen gazteak be gauza on batzuk euren biotzetan ba dituelako. Uste ta amesak aldean darabillez eta egun baten itsu-itsurik artu dituen bide txarrak azken onik ez daukela ikusirik, gizontasunera biurtuko dira.

* * *

BIDE ONERA

Neuri berberoni bat eta bi baiño gazte geiago urreratu jataz esanaz: «Begiak zabaldu dodaz, argi ikusi dot ni niñoan bideak elburu onik ez daukala».

Orregaitik beti aieneka ta zotinka ibili barik, gazteak erriaren eta Elizaren etorkizuna dirala ikusirik, itxaropenez bete bear ditugu gure biotzak.

* X *

LAGUNDU

Lan ikaragarria banetan egin bearrean daukaguna!

Errukitu gaztediagaz eta ez bera uxatu!

Gaztedia, buruzagi edo lider gaizto batzuen saio-solo dala ta buruzagi orrek ondo dakiela ezjakiña edo kultura gitxikoa dala eta aurrez euren larreetara eroaten dabela jakin bear da.

Gaztedi oneri eskua luzatu bear jako, ta bitartean, ume ta gaztetxuak ondo azi ta eziten alegindu, ondorengo gaztediak buruzagi lider aundiak izan dagiezan, geroko gazteai gizontasuna, benetakoa, emon dagien.

EDERRA DA GAZTEDIA
EDER TA AUNDIA,
BEGI-BIZI, BULAR-ZABAL
GURI TA ARGIA.
BIOTZ GORDIN MAITALLEA
BAIETZEZ BETEA.
EZIÑIK EZ IÑOZ BERE
ALDAULA GUZTIA.
ERRI DANA ZURE BILLA.
EZ, EZ IZAN IÑOZ
EPEL, ZITAL TA GOIBELA,
USTEL TA EZ ILLA.
ZURE BIOTZEAN DOZU
GOGO INDARTSUA
IZAN BAI ERRIARENTZAT
ALAITASUN-SUA.

GALLASTEGI'tar Kauldi

«D. Klaudio»ri omenaldia

Aprillaren 23'garren egunean, San Anton'go parrokian ainbeste urtetan txaunburu izan dan D. Klaudio'ri omenaldia egingo dautsoe.

Zio asko aurkitu leitekez omenaldi au egiteko, baiña bat agiri da geien egun orretan eta Bilbo'ko euskaldunen izenean batez be: San Anton'en orain amasei urte asita gaur arte euskerazko mezea egitea.

Izan ditu arerioak jokabide orrek, alde guztietatik izan be. Baiña D. Klaudio'k bide zuzenari jarraitu dautso ekaitz guztiak azpiratuz.

D. Klaudio'k, meza orregaz eta beste bere jokabide askogaz, euskaldun askoren fedea indartu dau. Omena ta esker ona zor jakoz.

Omenaldi orretara sartzen da ZER ba, eta aldizkari onetan idazle jator dogun D. Klaudio'ri, esker onezko besarkada bat. Euskaldun eta fededun, aurrera

IDAZKOLA'koak

GALDEGAIA III

JOSKERA BEREZIA

Inguratzen gaituen izkuntzei hegira bagakiez, euskerak oso joskera bestelako dauala argi dago. Ikusi:

Gaztelera Andar *bien.* Comprar *casa.* Ir *a Bilbao.* Escribir *un libro.* Estar *quieto.* Venir *del monte.* Ver *al padre.* Corner *pan.* Hacer *chiquilladas.*

Euskera *Ondo* ibilli. *Etxea* erosi. *Bilbo'ra* joan. *Liburu bat* idatzi. *Geldi* egon. *Menditik* etorri. *Aita* ikusi. *Ogia* jan. *Umekeriak* egin.

Bestelakotasun au onetan datza: euskeraz galdegaia, aditza izan barik, esaldiaren beste berba bat izan oi da geienetan, eta itz orrek aditzaren aurre-aurrean joan bear dau orrexegaitik, bitartean beste berbarik ezarri baga.

Erderaz, barriz, izen-ondo, aditz-ondo eta esaldiaren beste osagaiak aditzaren ostean ondo joan daitekez, edo onelantxe joan bear dabe, aitaturiko esakuntzetan ikus daitekenez.

Ona beste adibide batzuk:

Ayer fui *a Bilbao,* entre *en una tienda* y comprē *un par de zapatos.* Esakunotan galdegaia *a Bilbao, en una tienda* eta *un par de zapatos* dira, *nora* joan nintzan, *non* sartu nintzan eta *zer* erosi neban itaunei erantzuten jakelako. Alan da guzti be, aditza aurretik doakigu eta gero galdegaia. Bereizi be, esaldiaren aparteko adierazkizun edo jakinkizun au gaztelerak ez dau bereizten.

Beste era batetara esanda: ,*Nora* joan zintzazan?, *non* sartu zintzazan?, *zer* erosi zenduan? itaunei gaztelerak aditza leenengo maillan ipiñiaz erantzuten dautse: *Fui* a Bilbao, *entre* en una tienda, *comprē* un par de zapatos.

Euskeraz, baiña, bestetara jazoten da: galdegaia leenengo eta gero aditza. Onelantxe:

Atzo *Bilbo'ra* izan nintzan, *denda baten* sartu nintzan eta *zapata pare bat* erosi neban. Gure egunotan, alan be, gazteleraren eragiñez, onelango erderakadak entzungo doguz: Atzo izan nintzan *Bilbo* 'ra,sartu nintzan *denda baten* eta erosi neban *zapata pare bat.* Au ez da euskera, erdera baiño. Euskaldunak gazteleraz diarduenean, euskeradakak be botaten dabez: Ayer *a Bilbao* fui, *en una tienda* entre y *un par de zapatos* comprē. Au be ez da gaztelera, euskera garbi-garbia baiño.

LEGE ONEN GARRANTZIA

Euskera jatorrez itz egiteko eta idazteko lege onek daukan garrantzia ezin esan alakoa da. Ementxe, ementxe dago euskeraren jatortasuna. Galdegaia ondo ez darabillan idazleak edo iztunak ez dau egundo euskeraz ondo egingo. Berbak euskerazkoak izango dira, baiña joskera erderazkoa. Eta erdal giro batetan murgildurikgagozanez, onelango esakera traketsak euskaldunen artean be eurrez entzuten doguz.

Euskeraz ondo egiteko aditzak esakuntzaren azkenengo lekuan joan bear dauala bein baiño geiagotan entzun edo irakurri izan dot. Au, baiña, ez da egia. Aurreragoko lan bietan agertu dogunez, galdegaia dan berbea (edo berbak) aditzaren aurre-aurrean joan ezkero, beste osagarriak (galdegai ez diranak) galdegaiaren eta aditzaren aurrekaldean zein atzekaldean joan daitekez.

«BELARRIA» BEAR

Arazo onetan erdereak ez dausku ezer lagunduko. Erderaren joskera guztiz bestelakoa danez, erderaz pentsetan badogu, erderak urtengo dausku, ez euskerak. Eta auxe zoritxarra. Erdera utsez eskolatu ginduzen-eta, inguru guztian eta milla modutara erderea entzun eta entzun besterik ez dogu egiten-eta, «belarria» be erderara egin jaku. Eta erderara egindako «belarria» daukagulako, erdereak urteten dausku bai idazkeran eta bai berba egikeran. Euskal joskera galdu egin dogu orrexegaitik. Auxe da euskaldun askoren —eta idazle askoren— zoritxarra.

Esakuntzaren zein berba dan galdegaia jakiteko, ez dago araurik. Orretarako «belarria» bear da, urnetatik euskerara egiñiko «belarria». Au dala-ta, euskerea umezaroa igarota gero ikasi dabenentzat eta ikasten diarduenentzat guztiz gatx egiten da euskal joskera jator batez jabetzea. Guztiz gatx. Gramatikazko arauak ikasiko dauz, aditza bera be bai, baiña euskal joskera jatorrik ez dau bereganatuko, edo guztiz gatx egingo jako, ekiñaren ekiñez zerbait lortu arren be. Gramatikek ez dabe ori emoten.

Euskeraz ondo egiten dabenei entzun eta entzun egiñez, liburu onak irakurriz bereganatu bear izango dau arazo onetan bereganatu bear dauana. Umetan euskerarik ikasi ez dabenentzat orixe da, izan be, bide bakarra. Irakurtea bera baiño euskeraz ondo egiten dabenei entzutea obe, «belarria» euskerara egin daiten.

PUXANA'K

BASERRIETAN ETA URIETAN

ASKOREN ARTEAN

Munduan izkuntza asko dagoz, ori ukatu eziñekoa da.

Babel'go Torrea egin zanean, Jainkoaren asarrekuntza bategaitik sortuak dirala, diño Liburu Santuak.

Nik ez dakit euskerea orduan sortukoa dan ala ez, baiña ziur dakidana auxe da: Europa'ko inguruan gizon batzuk, Europa'ko izkuntzen crroetatik ez datorren izkuntza baten bitartez alkar ulertzen dirala.

Eurak Aitor'en izkuntz zarra dala esaten dabe: EUSKEREA.

* *

EUSKERAZ EGIN

Gizon orreik gu gara.

Geu gara Euskal Errian bizi garenok eta izkuntza orren jabeak, geu gara izkuntza ori sendatu bear dogunak.

Geuk daukagu ardurea izkuntz ori galdu ez dadin eta orrexegaitik gure izkuntza euskerea izan bear da, euskeraz egin bear dogu.

*

EGITEKO IKASI

Guztiok egin bear dogu euskeraz berba, gizonok eta emakumeok, gazte ta zarrok, guztiok.

Ez dakienentzat doa esaldi au: «Ez dakianak, ikasi; dakianak irakatsi».

Nire ustez, esaldi onetan gordeten da gaurko lana. Euskera egiteko, jakin egin bear da eta jakiteko ikasi.

Baiña euskera jakitea ez da «egunon» edo «Gora Euzkadi» esatea, ez, euskera jakiteko orduak sartu bear dira liburu-artean.

***

EUZKADI'KO IZKUNTZA

Euskera zarra dala esan dot, bai zarra gorputzez, zarra urtez, baiña gaztea biotzez.

Oraindiño landu barik dago.

Len euskeraz egiten zan, gaur gure asmoa euskerea egitea da, ez daitela galdu, eta gure itxaropena, auxe izan bear da: Euzkadi'n izkuntza nagusiena: EUSKEREA.

* * *

LEKU GUZTIETAN

Gaur euskerea baserrietan baiño ez da nagusi, urietan erderea da jaun eta jabe.

Baiña biar-egunean euskera izkuntz nagusi izatea gura ba'dogu, euskeraz egin bear da, ez bakarrik baserrietan eta ikastoletan, baita, urietan, lantegietan, eskoletan, tabernetan... leku guztietan be.

Euskerearen jabeak guztiok izan bear dogu eta ez gara izango euskerarik egiten ez ba'dogu.

*

BARRIAK LORTU

LENGOAK EZ GALDU

Orrelan ba, euskerea zarra dalako (eta ez museorakoa), gure asaba zarrak emondako gauza bat dalako, geurea dalako, euskeraz egin bear dogu edozein lekutan, eta guztiok, beti, ostantzean zertarako izango dira ainbeste autonomi, askatasun ata beste ainbeste gauza, geurea dana galduten ba'dogu?

ENDIKA

URREZKO OZPALAK

ALARGUN GAIXOA

Ama alargun batek seme-alaba asko zituan, eta ez eban iñungo aise, atseden eta onik: ez jateko ogirik, ez jazteko soiñekorik, ez eta berotzeko egurrik.

Bere semetxu nagusia bidaldu eban, bein, aberats batengana..., ea lakari bat urun emongo etc eutson, goserik iltzen egoela-ta.

Aberats orrek ukatu, eta umea negarrez amarengana, ez eutsola emon gura-eta...

Bigarren semetxua bidaldu eban, geroxeago, beste aberats batengana... ea soiñetako oialik emongo ete eutson, otzaz akituta egoala-ta...

Arek ere ukatu, eta umea negarrez amarengana, ez eutsola emon gura-ta...

Irugarren semetxua bidaldu eban, urren, beste aberats batengana..., ea otzara bete ozpal emo-go ete eutson, otzaz kikilduta egoala-ta... Eta:

—Bai— esan eutson aberats orrek irugarren semetxuari.—Goiko sagasti ondoan zegok egur pillo bat, eta ekark gurdi bete.

* *

BIOTZ ONEKO ABERATSA

Esan eta egin ! Ba etorren, bada, ume ori gurdia ozpalez beterik, eta biotza pozturik. Bere etxera eldu, eta deadarka asi zan, ate aurrean:

—Ama!, begira, zer egur-pilloa

—Seme!, zer dakark or...?

—Ozpalak baiño obeak... Adaki sendo-sendoak!

Ez dozak egur-adakik, seme!

—Ezetz?

—Begira, begira ondo, ume!

—Ene! Diz-diz dagie adaki guztiak. Zer da ori, ama?

—Urrea, ume, urrea!

Amak bere seme-alabai deitu, urrezko diruak banandu, eta ogi erostera bidaldu eban bata, okela ekartera bestea, ardoketan urrengoa, eta etxean bear ziran gauzen billa guztiak.

* *

BIOTZ TXARREKO ABERATSA

Eta lenengo aberats arek ori ikusi, ta:

—Ume —esan eutson urredun mutikoari- Ume, nun lortu dok urre ori?

—Ango gizon arek egurra emon daust, eta egurra urre biurtu yat. Ni neuk ekarri dot gurditan.

—Bai...? Ez dok egirik izango!

—Bai, bai!

—Oa, bada, barriro egur billa, eta ekark neure etxera ere.

Joan zan, bada, mutiko ori egurketan, eta gurdi bat bete, eta aberats zikoitzaren etxera iritxi zan.

An egoan aberats ori mutikoaren zai. Au iritxi bezain arin baiña, xagu ta piztitxar biurtu ziran gurdiko egurrak. Eta aberats zikoitzaren kutxa, arasa ta ganbaratera sartu ziran. Eta bertoko jaki, soiñeko ta puska guztiak iruntsi ebezen.

ESTONBA'TAR MANUEL'EK

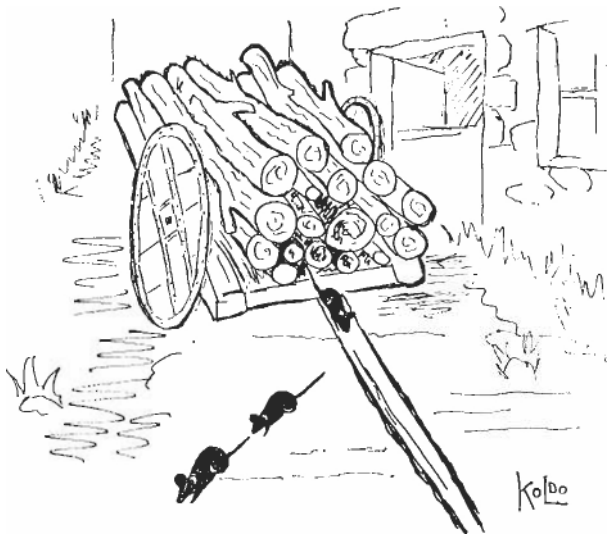

EUSKEREA IKASTEKO, ENTZUN ETA ULERTU

XABIER PEÑA'REN IRAKASPENAI **JARRAITUZ.**

KASETAK DAUKAGUZ SALGAI.

ESKATU

EUSKERAZALEAK ALKARTEARI

(Colon **de** Larreategui, 14-2.º)

BERSOETAN

BITTOR, FIKAR GAZTEA

MAITAGARRIA

**Larros artean legez ebillen
bildots zuria lanean,
ogetabiko gazte lerdena
maitez urtzen biotzean.**

**Ogetabi orriko landara
Zugatza baño beñago.
Eder. Osasuna bera baño
mutilla zan maitegarriago.**

**Odola garbi, arin, zaiñetan.
Buru argia aidetan.
Bizitz ontako amets guztia
itxaropen dardaretan.**

**Larrosa bezela zara eder
bildotz ain zuri zuria,
lantegira zoaz bizi legez
gazte lerden biotztia.**

LANEAN

**Lanean ari da gogo garbiz
euskaldun mutil gaztea,
zer dabil gogoan, berez...
i udabarriko lorea**

**Bizia maite dau barne gogoz
azurrak aragia aña,
osasuna dario begitik
gaztearen bizi miña.**

**Lana maite dau gazte-biotzez,
egia añean bardin,
bizi minak dei egiten, berez,
lurrak landutzen nai burdin.**

**Alegiñak alegin egingo.
Bittorren zintzotasunak
zer ete dabil biotzean, berez,
gaztearen maitasunak.**

x

ZINTZO

**Bittor, zintzorik, dabil lanean.
Ez dau txarrik biotzean,
Ezta kezkarik barnean sortu
gizon - lanaren legean.**

**Otsoa inguruan dabilkio.
Iñork ez daki lurrean.
Lapurrak bezela iruntzi nai dau
bildots zuria lanean.
Ai!; bat batean, alanbra ariak
jo dau biotz muin erdian,
sua izan da gori-goria
dardara ilkorrez batian.**

**Argi indarraren ankerkeria... !
Mutilla il dau goizean.
Bittor biotzdun ebillan baña
su-otso egon atzean.**

SUAGAi

**Egiz, suaga iltzaille bat bezela
agertu jatsun etsaia,
bizia, bitxirik ederrena,
erre eutsun ankerkeria.**

**Baña gizadia, bat batean,
zurekin errukitu zan,
zu laneko lagunen artean
martini biurtu ziñan.**

**Ondorengo ordu guztietan,
zu zenbilleezan miñetan,
gizonen odola lertzen egon
zure maitasun garretan.**

**Su-arrak kiskaldu ba-zinduzan
gorrotozko kirtenkeriz,
gizonen biotzak maite zaitu
gozotasunez berariz.**

ITZA

**Jaungoiko Itza zan zuretzako
santuenik santuena,
il ezin dan gizonen egia
ta geroko atsedena.**

**Kor etzan zure ondoren joan
jaio ziñan Eleizara,
ork ez sentidu zure il-otza
orbere biotz erara...?**

**Jendetza aundi artean egoan
Kristo maiaren gañean,
;uztiok, sinismenez, esaka:
trtu eizu zure etxean.**

**iinismen, maitasun, itxaropen,
,noimenik santuenak,
;izon garraziz eske ebiltzan
sure lagunik onenak.**

PAULIN

SORGIÑAK EUSKALERRIAN

EDESTI IKARAGARRIA.—«Sorgiñak», berba au entzunez bakarrik, guk gaur barre egiten dogu... baiña ez ziran barreka il Euskalerrian sugarretan il ziran sorgiñak.

Sorgiñak izan dirala eta ez dirala, guk uste dogu dana guzurra izan dala, baiña sorgiñen edestia todo historia Euskalerrian luzea eta bildurgarria izan da.

Gaur alako zati txiki bat bakarrik emongo dot, beste egun batean jarraitzeko asmoz...

* *

PIERRE DE LANCRE JAUANA.-- Laburdin euskal sorgiñen erretzallea Pierre De Lancre Jauna izan zan.

De Lancre frantzesa zan, eta euskaldunen arerio amurratua.

Laugarren Endrike Erregeak aginduta, Bordeletik (Burdeos) Laburdira etorri zan su ta gar 1.609 urtean, Euskalerriko sorgin guztiak bein betiko «garbitzeko» asmoz.

Berak esaten eban: «Obe da amar errubako iltzea, sorgin batek nire eskue. tatik iges egitea baiño».

* * *

ZERGATIK EUSKALERRIAN AINBESTE SORGIN. — Pierre De Lancre Jaunak lau arrazoi edo zio emoten ditu gure errietako sorgiñen ugaritasuna azaltzeko.

Arrazoi oneik gaur guretzat barregarriak dira, baiña orduan eta ordukoentzat guztiz onak eta benetakoak ziran.

* T

SAGARRAK ERRUDUN.—Euskalerrian sagar asko dago, eta sagarra deabruaren igalia-frutua da.

Satanasek sagarraren bidez engañatu-atzipetu eban Eba, eta onen bidez Adan.

Orregatik sagar asko dagoan lekuan deabru asko egon bear, nai ta naiez, eta sorgiñak deabruaren seme-alabak dira.

* *

EUSKALDUN MIXIOLARIAK.-- Euskalerritik mixiolari asko joaten dira Indietara, Txinara eta Japonera Kristoren fedea zabaltzera, eta ango lurraldeetatik mixiolariak uxatu dabezan deabruak mixiolarien sorterrira etorri dira, an bizitzeko lekua mixiolariak kendu deutzeelako.

De Lancre Jaunak «serio - serio» diño, zelan Indietako itsasoetan ibili diran mariñelak, millaka deabruak ikusi dabezan laiñoen gaiñetik egaz, Txinatik Euskalerrira etorten.

M

EUSKERA ERRUDUN.—Euskaldunak misteriozko izkuntza zikin batez berba egiten dabe.

Euskerak ez dauka antzik ez frantsesarekin, ez beste edozein izkuntzekin.

Euskera izkuntza basatia da, eurak bakarrik ulertzen dabena.

Nork erakutsi deutse euskaldinei izkuntza zatar eta naastu ori?

Satanasek berak.

• *

EUSKALDUNAK EUSKALDUN. Euskaldunak esaten dabe, eurak ez dirala ez frantzesak, ezta españolak.

Orduan zer dira ba?

Satanas beraren seme-alabek.

* *
S. X

SORGIÑAK ERRETZERA. — Arrazoi edo zio eder oneik buruan ondo sartuta, eta euskaldunen aurka gorrotoz beterik, De Lancre Laburdira etorri zan, eta laster bete ziran espetxeak «sorgiñez».

Edozeiñek salatzen ba'eban bere auzokoen bat sorgintzat, laster errea izango erriko enparantzan.

* *

ZAZPI ELEIZ - GIZON ERRE.- Eleiz - gizonetatik asi zan Pierre De Lancre Lanean euskaldun guztien «eskarmenturako».

Azkain'go parroko Argibel Jauna, gizon ona, gixajoa, sorgintzat salatua izan zan, eta bere abade jantziak kenduta, edozein lapur bezela, bere erriko enparantzan errea izan zan.

Zergatik?

Argibel Jaunak Jaungoikoa ukatu eta Deabrua gurtutzen - adoratzen ebalako, Meza emotean ogi ordez iketz

zati bat sagaratzen ebalako, umeak bateatzean sorgin egiten zituelako...

*

EUSKALDUNAK BILDURREZ IGESKA.—Errietako euskaldunak ikaratuta, bildurtuta euren etxeetatik basora igeska asi ziran, baiña orixe bera zan De Lancre'rentzat arrazoirik onena sorgiñak zirala jakiteko.

«Kontzientzia garbia baleukie», esaten eban «ez leukie justiziagandik iges egingo».

Eta onela iru illebetan sorgiñak arrapau, lotu eta erretzen ibilli zan Laburdiko errietan.

Zenbat erre zituen?

Ezin esan, baiña eundakak bai.

* *

EUSKALDUN ARRANTZALEAK ETA DE LANCRE.—Gauza oneik Laburdin jazoten ziran bitartean Donibane Lohitzuneko arrantzaleak Terranobako uretan makallaua arrapatzen ebizen.

Laburdin, euren emazteak erretzeko arriskuan egozala jakin ebenean, makallaua alde batera itxi, eta bereala etxeratu ziran.

De Lancre Jaunak arrantzaleen bildurrez Paris'era anka egin eban, bere narrua gordetzeko, bestela ez eban bizirik untengo.

GOIKOETXEA'TAR IÑAKI'K

(Jarraituko dau)

R. M. AZKOI

Atsegiña sortzen omenaldiak. Merezi dauanari egiña danean, jakiña.

Merezi barik egiñak be ba-dira orduan?

Oba ez, ta ez gitxi.

Sarni norbaitek, abotsa jaso ta eskatu daualako, omendu egin oi dogu urlia naiz sandia.

Merezirik? Ba'leiteke.

Baiña ba-dira beste asko mereziago dabenak; Oneik ez daukie olako abots zolidunik, eta or diraue ixil-zulo.

* *

AZKUE'RI OMENALDIA

Azkue zanari ez yako merezi aiña omen egin.

Lekeitiar au beti txalotu bear gendukena da.

Olakoxea bait zan, euskal zelaian ain zuzen, Azkue: andia, jakintsua, marka guztiak erre zituana; guk noznai txapela kendu bear dautsoguna.

II zanetik izan ditu omenaldi ta jai batzuk, baiña kaskarrak, noizean beingo, meatz eta bakanak.

Guk uste baiño, euskal arloan diñot, askoz Ian geiago egiña dogularik, ezta bear bestean ezaguna aren irudia, aren nortasuna.

Ezta bere jaioterrian bertan be.

Euskaldunok beti erdi jakitun eta, geure gauzetan batez be, kultura urrikoak izan ez gaitezan, lekeitiar gazte talde batek omenaldia egin nai izan dautso Azkue euren erritar jakintsuari.

Asmoa ezta asmotan geratu, sarri jazo oi danez; pentsatua azur eta mamiñez jantzi dabe.

Txalogarri doguz, beraz, Lekeitio'ko gazteak, bide ortatik diarduenak.

LEKEITIO'RA

Dei bat izan neban asko ez dala, Lekeitio'tik.

Oindiño ikasle dan Etxebarria'tar \itor'en abotsa zan urrutizkiñez.

Omenaldi bat eratu ta aurrera atera iai eben Pazkoetako oporraldian, oi-:ura zarrari ekiñez, Azkue zanaren :uskal lana goratzeko mai inguruko bat .ratuaz.

Nik be, beste biren artean esku srtzea *nai* eban.

Pozarren erantzun neutson «baietz». Gelan ezetz esan gazte adoretsu batzuen Ieiari?

Epaillaren 30'an zan mai-inguruko ni eta ara zuzendu nintzan eguen arra-:saldez.

Aurretik eta gero be bai, eguraldi uritsuak euki doguz nunbait; egun a, atera, oso ederra izan zan.

Zornotza'tik arakoa pozik egin neban: Gernika, Ibarrangelu, Elantxobe, Izpaster, Lekcitio, zoragarri be zoragarri, neukazan, udabarriko giro bikaiñez.

Lekeitio'n zain neukan Aitor, jainko txiki baten antzera, irribarrez ta adeitsu.

Esanak esan, gure gazteak balio dabe edozein Laterriko agintari naiz ordezko artzeko be. Zeatz, zur eta adiak ditugu.

Orretan, ostera, Lekcitio ez dogu edozein: ementxe bai zan bizi izan urteetan Zita erregiña bere semealabakaz.

Egunokaz be, esan daustienez, emendik izan da lenago berton emondako urte ta egunen gozotasuna barriro be miazkatu nairik edo.

* * *

MAI INGURUA

Zortzirak eta amarrean, Gizarte-Ikastetxeko saloian giñan guztiok, gu iru izlariok —Alfontso Irigoien, J. M. Arana Martija ta ni— eta jentea naiko ugari.

Aratu guztiak zerbait geiago jakin gura eben, Azkue zanari buruz.

Ez, jakin-zaletasunak ez dauko iñoiz be gciegirik.

Ikasiz geugandu oi dogu kultura, irakurriz eta entzunez batez be.

Euskaldunok —besteak ez?— badogu orren premiña ta bear-izanik, geure gauza askotan ez-jakifiak gara-ta.

Mai inguruan giñan; naiz-ta duin izan ez, erdiko nintzan ni, Irigoien eta Arana ezker-eskuma nitularik.

Baita urruntxoago, aurkezlea ta Bilbao'ko Erri-irratiko gazte adore tsu, zoli bizkorrak be.

Gaiak banandu ostean —nik, Azkue zanaren bizi-zeaztasunak, Irigoien'ek Azkue'ren euskal lanak eta Arana'k Azkue'ren musikari buruzkoak—, ekin geuntson geure arloari.

Nik, Lekeitio ta inguruak, bertoko arrantzale, baserritar eta gizaseme jakintsuak goratu ondoren, Azkue'ren bizitza jalgi ta urkuldu neban gain samarretik.

Bizitza ederra egiaz, euskaldun jakintsu batek burutua.

Azkue, soiñez, zabala, sendoa, andialuzez, txairoa ta osasuntsua zan.

Gogo izakeraz, ostera, bizia, zolia, adimen argikoa, edozein gauza sakon aztertzen ekiana.

BIZITZA

Gazteiz'en ikasi ebazan abadekarrerako gaiak, gero Salamanka'n osoturik.

(1864-1951)

Irakasle edo Doktor titulua eban Teolojian.

Apaiz langille ta siñismen andikoa izan zan, bere bizitza osoa Bilbao'n egiñik.

Aste barruan eguneroko lanari ekifiik, igandetan Kristoren Itza ereiten alegindu oi zan.

Apaiz-apostolutza lez artu eban euskal lana be: itzez eta idatziz, eta joanetorriz, bere erriaren biotzeraiño eroango eban Jaunaren erreiñua.

Gaztetatik euskal maixu izan zan.

«Euskalzale» ta «Ibaizabal» asterokoak sortu ta zuzendu ebazan urte batzutan.

Euskalari lez, ainbat liburu eder osotu euskuzan; baita ainbat kantu, eresi zar, esakun, ipuin eta abar batu be.

Bere lanik ederrenak: Iztegia, Mofologia Vasca, Kantutegia, Euskalerriaren Yakintza, Urlo opera ta abar.

;:

LANAK

Irigoien'ek, Azkue'ren euskal lana biribildu euskun batez be.

Ortografiari buruz Arana - Goiri - rekin euki zituan eztabaidak aitatu ondoren, bere lanik urtenenak aztertzen aitu: «Euskal-Izkindea», «Proyecto de]rtografia», Iztegia, «Gipuzkera oso-:ua», «Ardi galdua», ta gaiñerakoak.

Asko idatzi eban Azkue'k, joskera)nez eta gizonkiro.

Aren eritxiak, geienak beintzat, ge-•oago be aintzat artuak izan dira.

Euskera batuaren aldekoak be, gai rskotan Azkue'ren jarraille dira.

;:

3ARBIZALEA

Garbi-zalea zan Azkue. Eta Arana-i oiri'k bere garbi-giroa sortu baiño enagotik esan gengike.

1891'an argitaratu eban bere «Euskal [zkindea», 401 orrialdeko euskal gramaika; eta Arana-Goirik, bere «Lecciones ie Ortografia del euskera bizkaino», Baterako, 1896'an emon eban argitara.

* * *

ERESLARI

Arana-Martija'k, azkenez, Lekeitio' co musika-giroa bizi jarri ondoren,)ertako musikalarik aipatuenak gogora ;uskuzan.

Azkue be, giro orretan, naitaez musika-zale izan bear.
Eta orrela izan yakun.

Or-emen Iztcgirako ta Kantutegirako lan billa Euskalerri osoan zear ebillerik, beta izan eban oraindik erbestera joan eta Paris'en, Bruselas'en eta Kolonia'n armonia ikasteko be.

Eder eban euskal musika, ta gaztetatik asi zan berau ikasi, landu ta sakabanaturik ebiltzan euskal musika txatal bitxiak batzen.

Eta egin zituan kanta zar bildumak besterik egin ez ba'leu be, ondo irabazia eukan betiko izen ona, ospetsu baizen ederra.

Musika-lanen artean, «Cancionero Vasco Popular» deritxona, ikaragarria da.

Orrezaz gaiñ, iru oratorio idatzi zituan, eta opera bi, «Ortzuri» ta «Urlo», bigarren au batez be oso ederra, arnas aundikoa.

Gai one tzaz itzaldi bikaiñak be sarri emon ebazan.

Txalo bero artean amaitu zan maiinguruko jarduna.

Pozik geratu ziran lekeitiar gazteak, Azkue jakintsuari opatu geuntson goratzarre onekin.

AITA ONAINDIA

AZKUE JAUNAREN LANAK:

1) EUSKERARI BURUZKOAK: **«Euskal Izkindea» (Bilbao, 1891); «Metodo practico para aprender el vascuence bizkaino y guipuzkoano» (Bilbao, 1896); «Proyecto de Ortografia» (Bilbao, 1896); «El Euskera o el Bascuenze en 200 lecciones» (Bilbao, 1897); «Manual de Conversaci6n» (Bilbao, 1901); «Diccionario vasco - español-frances» (Tours, 1905-06); «Prontuario fácil para el estudio de la lengua vasca popular» (Bilbao, 1917); «Diccionario de bolsillo vasco-español y español-vasco» (Bilbao, 1918); «Marfologia vasca» (Bilbao, 1923); «Neologismos formados a imitación de otras lenguas» (Bilbao, 1929); «Acerca del Santoral vasco» (Bilbao, 1933); «Gipuzkera osotua» (Bermeo, 1935); «El Vascuence y varias lenguas cultas» (Bilbao, 1949).**

2) LITERATURA - LANAK: **«Txirristadak» (Bilbao, 1898); «Bein da betiko» (Bilbao, 1890); «Jesusen Biotzaren Illa» (Bilbao, 1901); «Ardi galdua» (Bilbao, 1918); «Itzaldiak» (Donosti, 1923); «Laminak Euskalerrian» (Bilbao, 1927); «Euskalerriaren Yakintza» (Madrid, 1935); «Ipuiñak» (Bilbao, 1968). Argitaratu barik: «Grankanton arrantzaleak»; «Ortzuri», nobela; «Latsibi», irakurgaia; «Kristo'ren Antz-bidea».**

3) MUSIKA-LANAK: **«Euskerazko Eresiak»; «Eleizarako Eresiak»; «Ingurrazti batzuk»; «Eresan zerki oneik: a)** *Vizcaylik Bizkaira;* **b)** *Sasiesk la;* **d)** *Aitaren bildur;* **e)** *Gainzabale'ko eiztaria;* **f)** *Eguzkia nora;* **g)** *Colonia inglesa* **ta h)** *Pasa de Ckimbos.* **Iru oratorio: «Daniel»,** *Larnindano* **ta** *Andra Urraka.* **Opera bi: «Ortzuri» ta «Urlo», Bilbao'n 1909'an eta 1912'an antzeztuak. «Cancionero vasco popular» (Barzelona, 1918), 12 tomu, eta (Bilbao, 1968) ale bitan. Itzaldiak: «Musica popular bascongada» (Bilbao, 1901); «Musica popular vasca» ta «La musica popular vasca y la griega» (Bilbao, 1919); «La tradición en nuestra musica popular religiosa» (Gazteiz, 1930).**

Nazario Oleaga'k onela: «Esan nei, Azkue'ren irudia zeatz eta osoan agertu dedin, bere eresi zaletasunak bere bizi guztian iraun ebala, larogetakaz urteak ebazala be, beste lanen atsedenez, sarri Ian gelan eukan piano aurrean jezarrita, joten eta abestuten iñarduan eta».

BIZKAI'KO KOLKOA

ITXASPEKO URAK

Euskalerriko ispazterretan itxaspeko urbizi nabaritsuak ei dagoz.

Ez dira guztiz ezangunak eta jakintsuki euren joan-etorriak eta itxas-barna ze goi-berako neurrian ibilli **dabiltzan guri jakin-arazteko, Gipuzkoa'ko lau toki ezbardiñetan 15 milla plastikozko txarteltxoak itxasora botaten diardue.**

Kopuru aundia benetan.

Orrez gaiñ, urte-azkeneraño luzatuko ei da txarteltxoak bitarteko, ainbat argitasun eta bestelango zertzeladak izan dagiguzan.

* * *

URDANETA IKASTETXEA

Gopapen onen eragillea «Andres Urdaneta» izenezko Euskal Lutelestiko Institutoa edo Araudi-Ikastola ei da.

Onen arduraduna, ori ta be, Donosti'ko Aurrezki-Kutxa Udaldarra ain zuzen.

Olan ze-nolako itxas-kutsadurak inguratzen gaituen, arrain mueta askoren nundik norako ibillerak eta abar, obeto ezagutzeko gerturik egongo gara, euren iritxiz.

* * *

ASKOTARIKO LANA

Ez uste txantxetako lana danik.

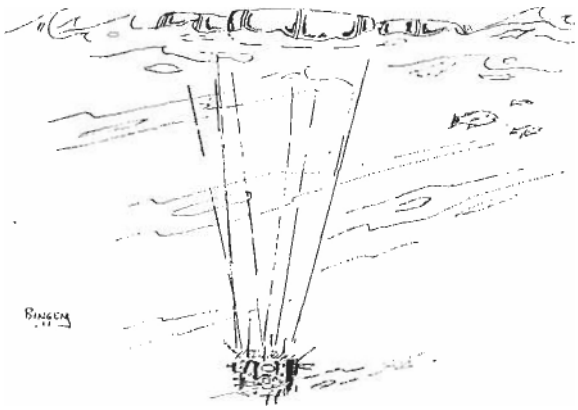

Igarigaia ta txartela

Beste zer batzuen artean, gaurko lantxo onetan, bigaz mintzatuko gara bereziki.

«Correntimetros» edo urbizi onein neurketak egokitsu egin dagiezan tresna baliotsuak itxas zabalean nun kokatu bear diran, begiztatu bearra izango da batetik.

Eta bestetik ur-azaleko igarigai edo flotadorak eta berebat txarteltxo taialariak, bide erakusleak be erabilli bearko dira nunbait.

Gauza barria ez danez, oartu dagigun beste errialde batzuetan be oneitariko jakin-bideak itxasoen barna bein eta geiagotan burutu dabezela, eta baita ere ondorio baliotsuak emon dautsezela geienbaten.

* *

IKUSPEGI ZABALAGOA

Euskal-lutelestiko Araudi-Ikastola, gaiaren zailtasunagaitik eta batez be lentxoago baten beste Erakunde garrantzitsu bik be Bizkai'ko Kolkoan aurkitu oi doguzan urbizi ta itsariñatzaz euren lanak aurkeztu ebezanez, Erabide bi oneitan oiñarritu da bere zeregiñean.

Aurretiko lanen egilleak Prantsestar guda-ontzidia 1967'garren urtean eta Gipuzkoa'ko Osasun-bideko Burugoa 1966 garrenean izan ziran.

Aurtengo lanen amaieraz, eta len bateko beste biak erro lez dauzala, itxas-urbizien gaurkotutako ikuspegi zabalagoa ta osoagoa izango dogulakoan gagoz.

* * *

TXATELEN JAURTZEA

Aurten, illeroko arazoa izango da txarteltxoak itxas-gaiñera botatzea ta beti lau toki ezbardiñetatik ziurkiro.

Ortarako, jaurtze bakoitxean, giroaren goraberako parametruak ezezik, baita itxas-jakintzarenak ere begiztatu bearko dira.

Agiriko oar baten Euskal-Lutelesti'ko Institutoak dirausku, txarteltxo oneik idoroten ba'doguz bialdu dagiguzala Donosti'ra.

Zuzenbidea: San Marcial 13-4.

Txartel zuriak dira, plastikoz inguraturik dagoz eta igarigai edo flotador txiki bat dabe.

Ondartzetan agertu leitekez.

Txalogarria izango da goiko zuzenbidera eurak bialtzea.

ARREGI'tarJOSU'k

LENENGO JAUNARTZLA

Ba da udabarria, ba da jorrailla.
Orri bigunaz bete dira zugatzak.
Pozik, egun onetan, etxeko jaunak
Begitzen dauz ortuan, loran sagarrak.

* * *

Beste poz bat biotzan, andiagua:
Gaur alaba txikia jaunartzen dua.
Jantzi barriz jantzita, ondo orraztuta,
Amagaz_ eleizara, esku batuaz.

* *

Gaur izan da igandeko meza nagusi.
Jaunak mai-inguruban, ain beste txiki
Izan dauz, maitekorrak, danak ixillik,
Biotz errubakoak, Berari eskintzen.

* *

Auxe da danontzako egun alaya.
Jaunaren onespenaz, ospatu jaya.
Amarrak emon dautso gomutakia,
Irudi polit baten auxe idatzia:

* * *

Birgifian besoetatik
gaur etorri da zugana
zeure laguna izateko
Jaungoiko seme bakarra.
Ezaitez iñoz urrundu
lagun maite onetatik.
Ez munduan, ez zeruan
eztagolako oberik.

UTARSUS

GAZTEEN ESKUBIDEAK

GAZTEAK AZTERTZEN

Sarritan entzuten da, gaurko gaztediagaz ezin leitekela iñora joan.

Dana dala eskubideak eskatzea, baña ardurak artu barik.

Orain arte egindakoa txarto dagoala esaten dabela, baña bide barririk erakutsi barik.

Gizadi zarra dana apurtu gurean dagozala, baña ez dakiela zelan beste bat jaso.

SENECA'REN AZTERPENA

Ez da gaurkoa. Orain bi milla urre Seneka'k esan ei eban, orduko gaztedi letsabakoagaz ez egoala zer egiñik.

Euren norberekeria agertzen eben edonun, gurasoai eutsen itzal edo errespetu eza, dana baten esateko, gaztedi galdu bat ei zan.

ELDUAK ERRUDUN?

Dana egia etc da ba? Orren besteko gaiztoak ete dira euren jokabideetan?

Ez ete dago errurik gugan, gu eldu ta geure burua zentzunduntzat daukagunongan?

Guk geuk be, baten baño sarriago esan doguz orrelako astakeriak, baña baita be iñoiz damutu.

EKINTZA BAT

Oraindik asko ez dala, gazte talde batek (amairu amalau urtetik amaseira arte) urreratu ta ba-diñotso Eleizako arduradun taldeari. —Biarko jaia oso ederra da. Ezin geinke guk parte artu bere gertakizunean, kide izan ekintza orretan?

Lenengo erantzuna arrituta gelditurik. —Erantzungo jatzue.

Gero arduradunen arteko eztabaidea. Zer itxi leikioe egiten? Ezer ba-dakie ba? Orra or non elduen arrokeria agertzen zan.

Ez dogu esango gaztediaren aurka, baña oneik zerbait egin gura dauanean. —Zelan egin ba-dakie ba?

TXALOAK

Azken baten poz pozik artzekoa zala gazteen eskari ori ta Eleizkizunak euran eskuetan itxiteko erabagi zan. Zer urten ebala uste dozue?

Nastakeriaren bat? Eleiza Amak onartu ezin leikean aparteko zerbait? Bai zera.

Eleizatik urteten eban lagundiak iñoiz baño politagoa izan zala, ta zeregin ortan ebiltzan gizon-emakumeak txalotu egin bear dirala.

NORI

Baña txalotu zergaitik? erantzun geuntson bat baño geiagori.

Ez da elduen lana izan, gaztetxuena baño. Eurak izan dira arduradunak eta ganera arduradun apalak, ze geien baten guk, geure eskuetan ipinten dauskunean zerbait egiteko, geure erara betetzen dogu zeregin ori, baña gazte areik eskubide osoak emon jakezenean, arrotu barik, apaltasunean, elduen eritxie bearko zala eurak ez jakitun ziran arloetan eta euren laguntzaren zain egozala.

Zorionez, gazteen ekintzan sartu barik, euren askatasuna zirikindu barik, eskatzen ebezan azalpenai erantzun jaken, eta orra or non iñoiz baño jai politagoa lortu.
Zer esan gura dogun onegaz?

UTSAK

Gure gazteak utsak izango dituela euren ekintzan, baña nork ez?

Eta ganera, ez dala beti euren errua.

Zerbait egiteko asmoan dagozanean, itzi egin bear dautsegula, gure eritxi garbia azalduaz, ori bai, baña euren ekintzan sartu barik, laguntza eskatzen ez ba-dabe; ez dauke zergaitik geure erara gauzak egin eta.

JAZOERA BAT

Gogoratzen gara oraindik, gu gazte giñala Don Juan Agirre jakintsuak, gure Txanburu edo Parroko zanak emon euskun ikasgaia.

Diru barik gengozan eta jai bat gertau bear.

Zer egin? Don Juan'en baietza lortu, berak ain maitc eban ezki (tiloa) eta Eleizaren aldamenean egoana botatzeko, ta andik ataratako diruakaz jaia aurrera eroan.

Egin genduan gurea ta laster egoan zugatz ori ankaz gora eta salgai be bai.

Zoritxarrez mota atako zugatzak baliorik ez.

Burua makurturik Don Juan'egana eldu ta lotsatuta, ba genkian zenbat maite eban eta, gure zoritxara agertu.

ZERGAITIK?

Don Juan'ek irribarrez, ba-ekiala berak orrelako zugatzak salgairik ez eukana, ta gure arritasuna ikusirik jarraitu eban:

—Zelan esango neuntzuen ba botatzea alperrikoa zanik?

Nik ain maite nebala jakiñik, ostopoak ipinten nengoala usteko zenduen, neure norberekeriagaitik gelditu zala jaia ospatu barik.

EKINTZA AURRERA

Jazoera onek erakutsiko dautzue, gogoa bakarrik ez dala naikoa, egin baño len gauzak ondo ausnartu bear dirala, ta oker urtetzen diranean, aurpegia emoten jakin bear dozuela.

Jai barik gelditu giñala uste dozue? Bai zera. Olako Apaitza gure alboan dogula? Ori asmatzea be... Jo emen, eskatu an, Jai arek bere garaipena ezagutu eban.

ATXUTEGI'tar Bitor

EZIKETA ETA ESTADUA

Estaduaren arazo bat

Arazo onetako guraso eta irekasleen betebearrak aurreko illetan aztertu nebazan. Gaur Estaduak onetan bear leuken arduraz mintzatuko naz.

Leenengo eta bein, argi eta garbi itzi bear doguna auxe da: Estadua danok eratzen dogula, eta, beraz, Erakunde-buru au bere pertsonez, eta gaurkoz, bere ume eta gazteen eziketaz arduratu bearra dauala.

Onetan danok gatoz bateratsu, naiz eta eguneroko joka-bidean eritzi oso ezbardiñak agertu: batzuentzat Estadua arduradun bakarra izan bear litzake; besteentzat Estadua laguntza-bide bakarrik litzake, eziketaren arduradun bakar eta askeak gurasoak izanaz, eta abar eta abar.

Nire ustez ezin ditugu banandu gurasoak, irekasleak eta Estadua: alkarren osagarri ditugu irurok.

Eziketaren garrantzia

Eziketa ez da bizitzako leen urteetako edo leen aroko arazo berezi bat.

Eziketa bizitza guztiko danon arazo bat dogu. Adiñe-koak umeen edo gazteen ezitzalle biurtzen gara, baiña, urtez urte, aroz aro, geuk be geure luru-eziketan jardun bear dogu.

Onetan be, Estaduak laterri bateko Erakunde-buru lez bere arazo berezian dau.

*

Eziketa mailla

Estadu baten eziketazko ardura aztertzeko bide errez bat dogu: bere diru joana ikusi: zertan erabiltzen da Estadu bateko urteko dirutza?

Zenbakiak eurak azalduko dauskue zenbateraiño arduratzen dan gaurko gure gai ontaz, edo zerk arduratzen dauan geien, zein dan bere jokoa: pertsonen aldekoa ala bere alde utsekoa, eta abar...

KILT-KILT

UMEAK ABEDETZEAN EUSKALDUNAK EGITEN DABEN.

LAN EDER-EDERRA

EUSKERAZ UMEENTZAT 1.° ALDIZKARIA

LAGUNTZAILLEAK BEAR DITUGU:

- Marralariak
- Margolariak
- Eroaleak
- Zuzentzailleak
- Esku-langilleak

ETA ABAR...

LAGUNDU EOIGUZU, EZELAKO ASTIRIK BA DAUKAZU

Deitu: Kil i-kili'ra, 6-16-60-49 edo
Euskerazaleak'era: 4-23-53-22

BEAR-BEAR ZAITUGU. ZURE LAGUNTZA POZIK ARTUKO DOGU.

Eziketarako dirua, diru galdua?

Eziketa Estadu-neurri jarri ezkero, au dakusgu argi-argi: zenbat eta Estadu eziago, eta aurreratuago; senbat eta eziago, eta ekonomia onuragarriago.

Beraz, ontan eziketa Estadu baten ekonomia-eragille dogu, eta ez alderantziz.

Onela ludiko laterri ezienak ekonomiarik onenak dabez; ekonomia ona dabenak, ostera, ez dira beti izaten eziak.

Naiz eta esandako au argi ikusi, bizitzan ez da sarritan orrela gertatzen, ez Estadu maillan, ez alderdi maillan, ez sendi maillan.

Sarritan eziketan erabiltzen dogun dirua, diru galdua izaten da, edo galdua dala iraditzen jaku; edo ainbesteraiñoko be ez bada, diru onek beste arlo askotan erabiltzen dogunak baiño min geiago emoten dausku, esaterako: janzkeran, gizarteko artu-emonetan, oporretan edo ibillaldietan, eros-ketetan, eta abar eta abar.

* *

Beraz, eziketa dirubide bat da?

Zer esanik ez.

Asiera baten ez da ain argi ikusten. Eta geiago: esetz dirudi, edo ainbesteraiño ez dirudi.

Eziketan emoten diran dirutzen ondorioak ez dira bereala ikusten, ez gitxiagorik be.

Ortik Estaduak eta mota guztietako alderdiak beste arazo batzutan ekinkorragoak izatea, eziketari baiño ainbat garrantzi geiago emonaz.

Eta onetarako ez daukagu urrutira joan bearrik: aztertu dagigun Euskalerriko alderdiak eziketan eta beste ekintza batzutan egiten dabezan alegin eta diru-alegiñak.

* *

Estaduaren betebear batzuk

a) Ikasguak eraiki: Eskola bako umerik ez gazterik izan ez daiten.

Baiña eraiki bakarrik ez litzake naiko: ikas eta ezi-bide eskubide bardiñak bear gendukez danontzat.

Zer egiten dogu ikasguak izateaz eskubide bardin barik?

b) Irekaskintza eta eziketa aurrerakuntzakaz bateratu: geien-baten gure ume eta gazteak ez dira gizarte aldakuntza orrein arabera, ez gizarte orretarako eziak.

Gaur egun bizitza, gizartea, aldakuntza bereziz orniturik agertzen da aldi labur bakoitzean.

Gure eziketa ez da egokitzen neurri orreitara.

Onela izanik, umea eta gaztea ustebako edo ezjakiñeko gizarteko bizikera, pentsaera, lanera, oitura eta jokabide-tan aurkitzen da, sarritan.

Eziketa-arazoa ez da iñoiz amaitzen: betikoa eta bet irakoa da.

Eziketak alderdi asko ditu, ez da urte batzutakoa, ez giza-aro batetakoa edo bestetakoa.

Gizonak, sortzetik it ante, bere burua ezitzen jarraitu bear dau. Eta Estaduak bere laterritar guztien eziketaz arduratu bearra dau.

Eskolaurreko unteez ardura berezi bat: Gizonaren nortasun eta aalmenak leen urte gitxitan sortu eta oiñarritzen dira eta.

Onetaz, egia esan, arduragabekeri izugarria dogu geure gizarte onetan.

Zenbatetan eta zenbatetan izten ete dira umetxuak ezjakin edo ulertubakoan eskuetan, zenbatetan biurtzen ete dira dirubide ust aur-lilitegi eta ikasguetan?

Onetaz, gure Euskalerriko ikasguetan ba dago zer ba-rriztatze ugari.

Ikasguetarako araudi egoki bat: zelan onartu edo babestu daitekez, esaterako, ainbeste umedungo ikasgelak, aurrera igarotzeko oiñarriak lortutzeke, umeak kurso batetik bestera igarotzeko aalmena gurasoei emotea, eta abar?

Umeen alde egindako araudia dogu ala oiñarriz-ez edo txar batez E. G. B. tik aurrera (B. U. P.-ra edo Unibersi-dadera) onenbeste baiño ez igarotzeko jokabidea da?

LEGARRETA'TAR JOSU'K

ITXASOETAKO GALERRENAK

EGUALDIAREN ARDUREA.—Euskal arrantzale askok, geienak, ez dakie ingles izkuntzarik.

Baiña itxasoetan, eta legorrean be bai, adi-adi egoten dira egualdiari buruzko ango agiriak, ango «parteak» artzeko.

Ango irratien esateko eratik igarten dakiez egualdiaren gora-berak. Batez be ekaitza noiz datorren. Emengo agiriei baiño fede geiago emoten dautse angoei.

Gaur, oraingo itxasontzi sakon eta ondo egiñakin, gaurko indar eta erabilteko tresnekin ainbateko bildurra dabela, ze gertatuko ete zan orain 60/70 urte, intxaur oskola lako ontzietan, ia eutsi ezindako aga luzetan oial zabalak goratu, lotu eta aizearen brastaden bildurrez, belak ezin zainduta eta txalopak noiz tira-bira egingo zalatza eta kezkaz ibili bear izaten eben denporetan?

MENDIEN AURREAN.—Leor urrerago ibilten zirala...! Bai. Baiña leor ingurua, bere olatu ta mutur eta aitzekaz, bere ondoaren gora berakin, obeago izaten al da itxas sakona baiño?

Lekeitiarrei itaundu! Otoio mendiaren aurrean ibili ta bere babesera ezin elduta esku ta besoak odoletan lurreratu izan diran arrantzale zarrei, asarre ta itsu etxera baiño len Otoiori kañubeta sartutera joan ziranei, amorruz eta etsipenez «Otoio ba daukok odolik?» zemaika.

ONDAMENDIRIK ANDIENAK.—Begien aurrean gertatu izan dira sarri ondamendirik andienak.

Donostiarren didarrak entzuten itto zan Jose Mari Zubia zumaiarra, 1866'ko Urtarillaren bederatzian.

«Aita Mari» deitzen eutsen donostiarrak, aita baten biotzez uretara jaurtiten zalako estu ebiltzanak atara nairik.

Baiña itxasoak geiago egin.

Donosti ikusten ebela itto ziran Luis Karril donostiar patroi txalotua eta beste bederatzi lagun, 1892'ko Urriaren 19'n.

Motrikuko kai barruan itto ziran, 1902'ko Abenduaren 29'n, «Itziar» txalopako amar arrantzale ondarrutar.

Tatarrez egualdiari igeska etozala galdu ziran eun eta irurogei arrantzale, 1912'ko Udako Andra Mari aurretxoan.

Bermeo, Lekeitio, Elantxoben... zenbat alargun eta zenbat umezurtz! Zenbat gizon gordin eta lerden galdu!

Eun da amaseikua
Bermeo bakarra,
aurten ez dute izan
suerte edarra...

esango eban niñez kantari Imaz bertsolariak.
Eta berberak gerotxoago:

Bermeotik galdu da
jendien erdiya,
lutoz jantzita dago
Kosta Kantabriya.

Euskal kai edo portuen sarrerak, barrak, gizon askoren eriotz uluak sarri entzun izan ditue.

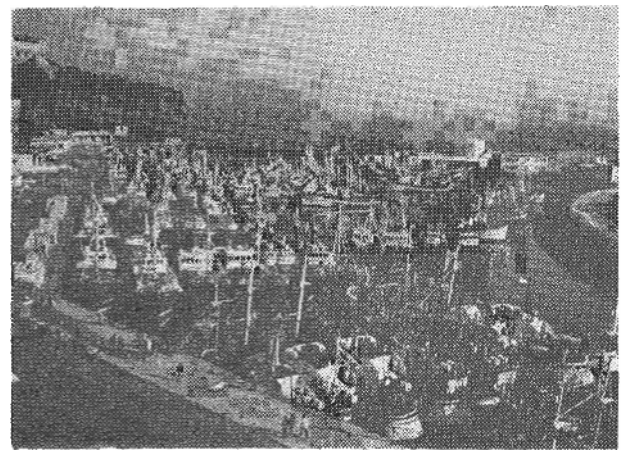

Ondarroa: Bela ordez motor aundidun ontziak.

UDABARRIKO GALERRENAK.—Ba egozan lengo denporetan arrantzalien adiskide onak.

Zarautz'eko bikario bat, Orkolaga jauna, odeietara begira ikusten zan egun eta gauaren ordu luzetan, arrantzale gaixoen errukiz.

Geroago, Durangon, ba zan Julian Arrinda bat, kezka bardiñez, egualdiaren etoikeriren bat igarri orduko, arrantzalien kofradietara telegrama bialtzen arduratzen zana, mariñelei kontu ta arretaz ibilteko eskatzen.

Ez ete eben sinistuten eunekin emengo arrantzaleak? Bai, ziur, baiña... Premiñak, estutasunak, goseak beartzen zituen askotan entzungor egitera.

1909'ko Maiatza zan. Arrain-egunak, antxoa-egunak.

Donostiko Igeldotik abixu bat zabaldu zan: Galerrena dator, kontuz itxas-gizonak. Orkolaga.

Alaxe gertatu be.

Maiatzaren ogei ta
laugarren arratsian,
galerna bat sartu zan
modu zorrotzian...

Nun ete ebiltzan arrantzaleak?

Getariako kaia betien bete egin zan goizaldean, ara sartzea lortu eben ainbat portuetako ia berreun txalupekin. Nai ta sare ta tresnak itxasoan galduta etorri, areik an egozan.

Baiña ta beste asko?

Ondarru da asko
kastigatu dana,
famili ayetan
ba da naiko lana...

Ondarroan beintzat amairu gizonen illeta jo eben. Eta udabarria zan!

A. ZUBIKARAI

GIZANDIAK

ZUMALAKARREGI

KARLISTALDIA

Fernando VII-garrena 1833-an il zan. Eta bi zatitan banandua geratu zan Españiako jentea. Barrizale edo liberalak aren alaba Isabelen alde jarri ziran. Eta lengozale edo tradizionalistak Fernadoren anai Karlosen alde.

Naiko sarturik eukezan ordurako bi taldeok euren musturrak Euskalerriko arazoetan.

Geure Lege-zaarrak kendu euskuezan barrizaleak 1812-an, Cadiz'en egindako legedi barrian. Eta urren etorri ziran lengozaleak lege barri orreik kendu, ta lengoak ezarri ebezen, barriro.

Oriegatik, bi talde artean Karlistaldi deitutako alkarguda ori sortu zanean, joko orretan egoela Euskalerriaren etorkizuna ere otu yaken euskaldunai; eta berton sartu ziran eurok ere, itsu-itsuan.

Karlosen aide geienak, euren kristautasun eta lege-zaarrak gordetzeko asmotan.

Uri ta dirundun geienak Isabelen alde, barriz, euren lantegi ta salerosketako lege barri nasaiagoen billa.

Lengozale edo karlistai «zuriak» eta liberalai «baltzak» deitzen eutsen erriak.

* *

URBASA'KO BASAKATUA

Errez ondatu ebezen Madridetik ona etorritako gudarosteak gure basa-gudari exkaxak. Ondatu ta garbitu. Zumalakarregik ezin ikusi ori, ta Iruñan bizi zan lekutik urtenda, Urbasako mendira jo eban.

Urbasan inguruko gudariak batu, taldeetan eratu, ta Itxaso, Iturralde ta Zubiri gudalburuen ardurapean ipiñi ebezan.

Madrideko arerioak ori ikasi, eta bertako gudalbururik onenak bidaldu ebezen Zumalakarregiren aurka.

Oraa, buruzagi ospetsua izan zan lenengoa. Eta Urbasako oiñetara iritxi zanean, aren gaiñetara igotzeko ausardirik ez, eta jira ta bira asi zan, aren inguruan.

Alako batean, eta gitxien uste ebanean, Zumalakarregi, basakatuaren antzera, bat-batean gaiñera jausi, ta erabat purrakatu ondoren, zekazkin zaldi, kañoi ta su-izkilloak kendu eutsozan.

Bardin egin eban, bata bestearen ondoren etorri yakozan, Lorenzo, Quesada, Rodil, Cordova, O'Donell ta Espartero beste gudalburu orreikaz ere.

Orrela gudu jantzi ebazan, apur-apurka, bere 20.000 mutil bizkorrak.

*

BILBO'N

Ez zan Madriden beste itxurazko gudalburik geratzen, eta Zumalakarregi Madridera abiatzeko asmotan egoan Zertarako? Karlos ori bere arrege-aulkian jarrerazo, eta Euskalerrira biurturik, berton, lengo Lege-zaarren babes eta askatasunean bizitzen jarraitzeko.

Eta ona, bitarte onetan, Karlosen manu larri bat: Bere mutil guztiak artu, ta arin Bilbora etorteko.

Zer jazo zan?

Bilbo ori artu ezkero, len aren aurka ingeles eta prantziarrak alde jarriko zirala uste eban, antza.

Gogo txarrez abiatu zan Zumalakarregi.

Artagan'eko Begoña inguruko mendixketan altxaturik, gogor eraso eutson, aren oiñetan zabaltzen zan uri esituari.

Arin amaitu bai, eta egun bitan uriko arresiak zulatu, ta bertoko kañoeak ixilleazo ebezan.

Eta urrengo egunean nundik jo, eta Bilbora sartzeko bideak antolatzen ebillen bitartean, ona Bilbo aldetik bala, galdu bat.

Bala orrek alboko arri bat jo, ekarren bidea okertu, ta Zumalakarregiren belaunean sartu zan saiezka.

* *

ERIOTZA

Ez zala gauza aundirik, baiña Zegama'ko bere senideen etxera eroan eben, bada-ezpadan.

Arin kendu eutsoen belauneko bala ori.

Baiña, andik bost egunetara, gorpu egoan gure Zumalakarregi andia.

47 urte bakarrik eukezan, it zanean, Ormaiztegi'ko seme prestu, euskaldun zintzo, eta gudalburu trebeak.

Au dogu, agian, geure artean iñoiz azalzu dan gudalburirik azkar, bulartsu ta ospetsuena.

Itz oneik esan ei ebezan, it aurrean: «Bala bakar eta kaxkar onegaz gizona il?».

Nork erail eban, beraz?

Laister zabaldu zan, pozoituta it zala gure gizona, bere osagilleak pozoituta, bai!

«Zurien» taldekoa zala, diñoe batzuk, osagille au; eta Zumalakarregiren kideko batek bekaitzez eragin ebala orretara.

«Baltzen» taldekoa zala, diñoe bestetzuk. Gure Zumalakarregi ilda bezain laister, «Baltzetara» pasa ei zan-eta...

Dana dala, azal zuri ala baltzekoa izan, ondo barru baltza eukan alango billaukeria egin eban gizon maltzurrak.

URKIOLA'k

TXARRAREN INDARRA TA IRAKASKINTZA

Txerrenari, sarritan, erru guztiak ezarten dautsaguz.
Ba da errudun! Baiña munduan zabal dabillen zuzengabekeria ez ete da Txerrena?
Gizonak izaten gara geienetan alkarrentzat Txarren!
Ez ete gara gizonok jakintza-ogia mai zabalean ipiñi gura ez dogunok?
Eta gizarte-arloan, zuzen egia irakastea ez ete dau galazoten gizonen norberekeriak?

TXERRENA MUNDUAN

Kalasanz'tar Joseba deunaren txikitan, egite nabarmen bat aitatzen da.

Bost urtekoa zanean, Txerrena edo Demoniñoa Jaungoikoaren etsaia dala entzun eutson bere amari, baita Jainkoagandik gizonak aldenduteko eta inpemuetara eratsiteko, sareak eta katcak eta atzipeak erabiltzazala be.

Ezaguera orrekaz arimea indarturik, txerrena iteko asmoa artu eban.

Ara ba, egun baten, aizto ego kutxillo bat eskuan arturik, etxeko bazter guztietatik ebillen Txerrenaren billa.

Aurkitu ez eban ezkero, etxetik urten eta basora joan zan.

Bere adiñeko mutil batzuk batu ta eragirik, guztiok batera, olibadira eldu ziran.

Joseba'k, aupaka, deadarka, Txerrenari agertzeko agindu eutson.

Ara non olio baten adarraren puntan, izugarrizko itxuraz, agertzen dan!

Mutillok gaiztoa ikusita ikaraturik, iges egin eben.

Joseba'k, bakarrik, kemenez, olioaren garritik gora igon eta adar baten jesarrita, aiztoaz armaturik, eskua altza ebanean... Txerrenak adarra ebagi eban eta Joseba lurrean etzanda, il ba'zan lez geratu zan.

Kalasanz'tar Joseba'ren bizia orixe izen zan: Txerrenaren kaltez, burruka aten-gabea.

* * x

BURRUKA BIDEA

Bere aitak esaten eutson, Txcrrena'ren aurka izkilluakaz burruka egiela, murutarren kaltez gudara bciola.

Baiña, Joseba'k, uste zuzenagoz erantzuten eutson:

—Txerrenari guda egiteko, lekurik eta izkillurik onena irakaskintza da.

Txerrena bera be orren usteko da, txarkerietan jakintsu okatzen dau ta.

Ikastoletako irakaskintzak garrantzi aundia dauka.

Irakasle onak eta jakintsuak eratu bear dira.

Urte askotan, gazteen irakaskintza oker eratua izan da. Gazteak ez dira ikastun onak, batez be gizarte zuzcnerako eztabaidetan, sozial-justizi-kontuetan.

«Margolari ospetsuak irudi ospetsua»

Marx, Matto, Doipuru ta besteen irakatsiak, azalez)aiño ez dcbez ikasten, iñoiz be bata bestearen parean piñi barik. Eta gazteak oldartsu diran ezkero, Marx'tarrak do, egiten dira geiagoko barik.

Gizarte-cztabaidetan gizon jakintsuai irakurri ta itandu 3ear dautse.

Ikastoletako irakaskintza arduraz artu dagigula, Erriaren torkizuna bertan daukagu ta.

NORBAIT'ek

ERITXIAK

ZENBAT BURU, AINBAT ABURU

- IRITZI ARRIGARRIAK
- BELLIDO EUSKALZALE!
- EUSKEREAK ERRUA !
- EUSKEREA ERREZTU - BEARRA?
- EZ EKIEN ASKOK, IKASI DABE EUSKEREA
- MIKEL ZARATE'REN BIDEAK
- ORTIK NORA?

Edozelako gaieri buruz azterlanetan iritzi arrigarriak zabaltzen ba'dira, euskereari buruz jaurtitzen diranak ez dira txikienak.

Jaungoikoari esker, baiña azala gogortuta daukagu aspaldian edozergaitik arritzeko.

Dana dala, Jose M.ª Bellido jaunak, lau idaz-lan luze burutu ondoren, orain dala illabete *inguru,* DEIA'n argitaratua, azalik gogorrena biguntzeko bestekoa da.

* * *

Ikusten danez, gizon jakintsu ta izkuntzetan trebea da. Iru edo lau beintzat ikasi ta erabiltzen dituana.

Diñoanez, donostiarra da; gurasoak eta etxeko senide ta neskameak euskaldunak izan arren, ez ei eban iñoiz euskera ikasteko edo egiteko erarik izan, etxekoak erdera egitea ederragotzat euki abelako.

Urte bi luzeetan, astean lau ordu ikasten ekin arren, ez ei da gauza alkar-izketa bateri eusteko.

* * *

Ori danori buruan ondo «egosi» ondoren, onelako azken-iritzi onetara eltzen da: Euskerearena da errua, euskerea gatxa dalako.

Errezago egiteko, ze bide artu bear?

Emen ez dago guztiz oker eta onelako au diño: «Y el batua? Si, supone una util batasunizacion de la lengua, llevada a cabo, a mi juicio, con un criterio politico y no didactico».

* * *

Azken-iritziz, euskerea zabaltzeko ikusten dauan bide bakarra ta egokiena, erreztutzea da (guk be bai), baiña... zelan? Ba... apurtuta! Aditza kenduta, indioak amerikarren pelikuletan erdera egiten daben antzera egin-da.

Olakorik !

Orrenbeste jakituri erakusten dauan gizon batek, euskera ikasteko almenik ez ba' dauka... gureak egin dauala esan geinke!

* * *

Baiña ez da ori gure iritzia, gurea beste au da: Gurasoak ez ziran abertzaleak eta berak ez dau egin, bear besteko alegiiiik.

Zergaitik?

Berak jakingo dau zergaitik, baiña ain jakintsu ez diran asko ta asko ezagutzen doguz, euskereaganako maitetasunez eta aberri-miñez, gure izkuntza ikasi dabenen artean.

Ikasi nai ez ba'dogu, itzi dagiogun euskereari bere izadizko bideeten zear aurrera joaten, arri koxkor geiago ipiñi barik.

* * *

Baiña guzti au idatzikeran beste idazlan bat datort begien aurrera: Nire aspaldiko adiskide dan Mikel Zarate'k oraintsu DEIA'n, bertan, egindakoa.

Mikel kezkatuta dago euskereagaz.

Euskera bizitik jo bear ei dogu batasunerantz eta alde orretatik beragaz batera nator.

Baiña berak dakian beste euskera jakin eta euskera «bizi» ori alde batera itzita.., zergaitik asi jaku «asmatzailleak» egindako bideetatik?

* * *

Niri bizkaierea ilteak be negargurea emongo leuskit, baiña Euskal Erria guztiz euskaldunduko ba'litz... tira!

Baiña euskalduntze ori odei baltz eta laiño artean ikusten dogun bitartean, len aitatu dogun gizonaren aiñako «almena» ikusten ba'dogu gore euskaldun barri batzuen artean, euskera bizia landu ezik, arnasa emon ezik, zilbor-este guztiak ebagi ezkero... Nora goaz?

Bizitik batasunerantz bai... baiña geurea indartuz; eta orretarako, Mikel, inguruko lurrun-emoilleri jaramonik egin barik, zu lako idazleak bear ditu bizkaierak, gure euskera biziak... eta gero gerokoak.

ARENAZA'tar Josu'k

EUSKERAZALEAK

I KASTAROA

EGIN DOGU: Euskerazaleak **eta Pazko-osteko aste bietarako, ikastaroa eratu eben, irakurleak jakin daben lez. ZER onetan eta DEIA'n agertu ziran zertzeladak.**

* *

GERTAKIZUNAK: Ikastaroak aurretiaz egin bearrekoa lanak izaten ditu. Lenengo, ikasteko bear diran gauzak. Ikasleentzat karpetak banatu ziran, barruen 24 ikaskizunen laburpenak zirala. Eskolapioai ikas-gelak ekastu geuntsezan eta eskertzeko dan gogo onez eta duban emon euskuezan. Irakasleai sasoiz banatu jakezan gaiak... Zabalkunde pizka bat be egin zan. Ez asko.

* * *

IRAKASLEAK: —Lutelestia azaldu eban Legarreta'tar Josu'k, zeatz, sakon, garbi eta bare sei ikaskizunetan.

—Kondairea Estonba'tar Manuel'ek, zabal, atsegin, gozo ta bero, beste sei ikaskizunetan.

—Elertia edo literatura Onaindia'tar Santi'k, jakintsu, girotsu, errikoi eta bizi, beste sei ikaskizunetan.

—Idaz-zatien azterpena, au idazten dauan Olazar'tar Martin'ek, labur, eskola-antzera, izkuntzearen kondaira-bidez eta jakingarriak azalduez; sei ikaskizunetan onek be.

* * *

IKASLEAK: Ogei ta bost ikasle izan ziran egunero, gitxi gora-bera: Andereiñoak, ikasleak, euskalzaleak, zarrak eta gazteak...

Utsik egin barik eta egunero ordurako etorten ziran eta gogoz entzuten ebezan azalpen guztiak.

* * *

ESKOLAPIOAK: Eskolapioai eta euren langilleai eskerrak emon bearrean gagoz ain arduraz eta biotz onez ikas-gelak itzi dauskuezelako.

* * *

GAIAK: Gai oneik, batzuk geiago beste batzuk gitxiago, eskolan ikasiak doguz, baiña zelako aldakuntzea ! Euskalerriko gauzak España'tarren ikuspegitik ikusten genduzan oduan, eta al zanik gitxien, baiña emen geure ikuspegitik ikusi doguz, eta aldakuntzea oso-osoa da. Gure «Geografia», gure «Historia», gure «Literatura» eta gure «izkuntza azterpenak» zer esan asko dauke gutzat eta sarritan ez doguz jakiten.

* *

ALKARTASUNA: Ikastaroetan sarritan jazoten dan lez, emen be jazo jaku gauza pozgarri bat: Ikasle ta irakasleen artean adiskidetasuna. Amaitu baiño len egin genduan apariak ori adiazo eban batez be.

* * *

URTEKO: Olako ikastaroa urtero egiteko eskatu eben ikasleak eta gure aldetik ez dogu ezetzik esango.

Eta euskera ez dakienak, beste ikas-gela baten erderaz be egitea eskatuko ba'lebe, ori be egitekoa dala esan genduan. Urrengo urtean ikusi bearko dogu.

ZER DA

—Etoikeria? Azpikeriz kalte egiteko edo lagunak saltzeko jokerea.

—Manua? Agindua. Bete begi Jaungoikoaren manua.

Saiezka? Albotik.

Billaukeria? Barruz arerio, agiriz lagun danaren eginkizuna.

Akitua? Nekatua. Lanak ez dau akituten gizon ori.

Adakia? Egur edo abar mea, ez lodi-lodia.

—Erretena? Uraren bidea, lur gaiñean edo soloan.

Barna? Barrua.

Nabaritsuak? Agiriak, azalekoak, errez ikustekoak.

—Kopuru? Moltzo, mordo, talde, pillo.

Mintzatu? Berba egin.

Kokatu? Ipiñi, jarri.

Taiatu? Gauza bakotxa bere maillan jarri.

—Itsasariñak? Itxaspeko errekak.

EUSKERAZALEAK

ZER

Colón de Larreátegui, 14 - 2.° dcha. BILBAO-1

70 aniversario 1907-1977

70 urte Bizkaiari laguntzen

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE BILBAO

ONDO ERANTZUTEN DAU

25 PEZETA